

ALİ TƏHSİL MÜƏSSISƏLƏRİNDƏ DİSTANT TƏHSİLİN TƏTBİQİ İMKANLARININ GENİŞLƏNDİRİLMƏSİNİN VACİB ASPEKTLƏRİ

Nübar İsayadə,

Azərbaycan Turizm və Menecment Universitetinin doktorantı

e-mail: nubar2017@list.ru

UOT: 37

Xülasə. Həyata gələn insan təbiətdən gələn xüsusiyyətlər və qabiliyyətlərlə doğulur, lakin sonradan necə insan olması onun aldığı təhsildən asılıdır. Bu səbəbdən də təhsillə bağlı hər hansı nəticəyə gəlincə, insanın ehtiyacları nəzərə alınmalıdır. Orta məktəbdə tədrisin düzgün aparılması ən vacib məsələlərdən biridir. Ali məktəbdə təklif olunan yeniliklər onun məzmununu dəyişməlidir, təbii ki, onu əhatə edən hissələr – qarşılıqlı münasibətlər, təhsildə sərbəstlik, şəraitin yaradılması, kadr məsələləri, tədris, texniki baxımdan hərtərəflilik və s. tamamilə yenidən qurulmalıdır. Təbii ki, təhsilini başa vuran hər bir şəxs əldə etdiyi məlumatları fərdi şəkildə yoxlamaq və ona müstəqil münasibət bildirmək, öz düşüncə tərzini təqdim etmək, qərar qəbul etmək bacarığına malik olmalıdır. Onlar təşkilatçı kimi öz bacarıqlarını göstərməyi bacarmalı, eyni zamanda yeni texnologiyalarla ayaqlaşmalıdırlar. Qeyd olunan bütün üstünlüklərə sahib olmaq üçün ilk növbədə, müəllim bu dəyərlərin sahibi olmalıdır. Yeniliklər cari təhsilin ümumi vəziyyəti və ehtiyacıdır. O yalnız təhsilin inkişafına və onun məzmununa yönəldilir. Təbii ki, məzmunun inkişafı istiqamətində görülən işlərdən ən mühümü ali təhsildə bilavasitə təlimə yönəlmiş texnologiyalardan istifadədir.

Məqalədə yuxarıda sadalanan problemlərə toxunulmuş, distant təhsilin tətbiqi imkanlarının vacib aspektləri təhlil edilmiş, həmçinin bu imkanların genişləndirilməsi təklif edilmişdir.

Açar sözlər: təhsil, innovasiyalar, tədris, texnoloji yanaşmalar, istiqamətlər.

Key words: education, innovations, teaching, technological approaches, directions.

Ключевые слова: образование, инновации, преподавание, технологические подходы, направления.

Distant təhsil ənənəvi təhsil metodları ilə müqayisədə tələbələrin (şagirdlərin) öz müstəqilliyini, fəallığını, şüurluluğunu və yaradıcılığını artırmaq üçün effektiv bir yol təşkil edir. Bu yol informasiya cəmiyyətində müasir müəllim hazırlığına görə istifadə olunan strateji məsələlərin səmərəli şəkildə həll edilməsinə yardım edir. Ayrıca, ali təhsilin keyfiyyət və səmərəsinin artırılmasında mühüm rol oynayır və distant təh-

silin planlaşdırılması və təşkilinin aktual olmasını təmin edir. Distant təhsil tələbələrə yaşadıkları yerdən, sağlamlıq vəziyyətlərindən, həyat səviyyəsindən və maddi təminatlarından asılı olmadan eyni təhsil imkanlarını təmin etmə baxımından da çox sərfəlidir. Məsafədən təhsil almaq əlavə xərcləri (nəqliyyat, mənzil və s.) ödəmədən təhsil almağa imkan yaradır.

Bu faktlar tədqiqatın seçilmiş mövzusunun əhəmiyyətini və aktuallığını göstərir. Dünyaya

inteqrasiya, qloballaşma və informasiyanın sürətli inkişafı cəmiyyətin müxtəlif sahələrində əhəmiyyətli dəyişikliklərə səbəb olur və insan kapitalının dövlətin uğurlu inkişafındakı rolunu daha da artırır. Təhsil sistemində, xüsusilə ali təhsildə baş verən dəyişikliklər cəmiyyət və dövlətin tələbatlarını qarşılaya bilən bacarıqlı və yaradıcı düşüncəyə malik mütəxəssislərin təmin edilməsinə ehtiyac yaradır və bu, onların səriş-təliliyi ilə birlikdə təhsilin informasiyalaşdırılmasını da qarşımıza əsas tələb olaraq qoyur.

Distant təhsil texnologiyalarının bütün sahələrdə tətbiqi ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən də diqqət mərkəzində olmuş və bu səbəbdən 2003 – 2012-ci illəri əhatə edən “Azərbaycan Respublikasının inkişafı naminə informasiya və kommunikasiya texnologiyaları üzrə Milli Strategiya”nın qəbul edilməsinə səbəb olmuşdur. Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən 2013-cü il “İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları ili” kimi elan edilmişdir. İnformasiya Texnologiyaları Universitetinin yaradılması isə cəmiyyətin informasiyalaşdırılmasına və bu sahədə bacarıqlı və təcrübəli mütəxəssislərin hazırlanmasına istiqamətləndirilmiş zəruri addımların bir parçasıdır.

2007 – 2008-ci illərdən etibarən bir çox universitetlərdə təhsilin innovativ inkişafını və təhsilin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsini artırmaq məqsədi ilə distant təlim texnologiyaları tətbiq edilməyə başlanılmışdır. Bu hadisə universitetlərin idarə heyəti, professor və müəllimlərin birgə əməkdaşlığı ilə daha mütəşəkkil bir formada test imtahanlarının keçirilməsinə səbəb olmuşdur. Bu tədbir həmçinin tələbələrə elektron resurslardan istifadə edərək biliklərini daha dəqiq qiymətləndirmək imkanı yaratmışdır [2].

2009-cu ilin oktyabr ayında Cenevrədə keçirilən “ITU Telecom World 2009” Forumunda Azərbaycanda təhsilin informasiyalaşdırılması sahəsindəki təcrübəsi paylaşılmışdır. Bu tədbirlər çərçivəsində Məlumat və Resurs Mərkəzi, Azərbaycan Təhsil Şəbəkəsi (AzEduNet), Milli Tədris Proqramı və “Elektron məktəb” haqqında çoxsaylı ölkələrin nümayəndələrinə məlumatlar verilmiş və ölkənin informasiya texnologiyaları sahəsində əldə etdiyi nailiyyətləri göstərilmişdir [1].

İnformasiyanın geniş yayıldığı bir zamanda

müasir cəmiyyətə keçid və yeni nəslin müasir düşüncəsinin formalaşması distant təhsildə ciddi dəyişikliklərin tələb edilməsini, tələbələrin distant texnologiyalarla zəngin olan təhsilə adaptasiya olmasını və distant təhsilə olan marağın artırılmasını daha da aktuallaşdırır. Müasir günümüzdə gələcəyin kadrları yalnız ixtisas sahələrindəki bilikləri deyil, eləcə də müasir elm və texnikanın ən son nailiyyətlərini öyrətməli, distant təhsil vasitələrindən istifadə etməyi bacarmalı və öyrənmə-öyrətmə proseslərini müstəqil şəkildə inkişaf etdirməlidirlər.

Son illər müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının təhsildə daha geniş şəkildə tətbiq edilməsi tələbələr (şagirdlər) üçün bu formada təhsilin təşkilini daha da asanlaşdırmağa və təkmilləşdirməyə, yüksək səviyyəyə çatmasına yardım edir. İnformasiya və kompüter texnologiyaları təkcə distant təhsil sistemində deyil, ümumilikdə təhsil sistemini, onun fəaliyyətini, xarici dillərin öyrənilməsini, tələbələrin özünü müstəqil şəkildə hazırlamasını, peşəkar biliklərin dərin öyrənilməsini və mənimsənilməsini təmin edərək tədris prosesini səmərəli şəkildə tənzimləyir. İnformasiya texnologiyalarının tətbiqi tələbələrin fəal şəkildə öyrənməyə, bilik əldə etməyə, distant təhsil və peşəkarlıq səviyyəsini artırmağa kömək edir. Təhsilin distant formada anlaşıqlı tədrisi hər bir tələbənin psixoloji, eləcə də intellektual bacarıqları ilə əlaqədar informasiya axtarışı və mənbələr ilə müstəqil fəaliyyəti zamanı inkişaf etdirilir.

Distant təlim texnologiyalarının inteqrasiyası təhsilin keyfiyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edərək bir çox təhsil müəssisələrində beynəlxalq səviyyədə təhsil xidmətləri göstərmək üçün imkanlar yaratmışdır. Distant təhsil müəllim və tələbələrin qarşılıqlı əlaqəsinə əsaslanan və İKT-nin müxtəlif texnologiyalarından istifadə etməklə həyata keçirilən təhsil formasıdır. Distant təhsilə tədris prosesinin bir çox komponentləri daxildir: ***məqsədlər, məzmun, tədris vəsaitləri, təşkilati formalar və metodlar.***

Professor Elison Lidcon distant təhsili tələbələrin yeni inkişaf etmiş texnologiyalardan istifadə etməklə qabaqcıl və interaktiv səviyyəli tədris materiallarına çıxış əldə edən bir təhsilə alma strategiyası olaraq tədqiq etmişdir. Britaniyalı professor Çarlz Şonireqan isə distant təhsili özündə informasiya-kommunikasiyanın tərəqqisi, inkişafet-

dirici, qarşılıqlı əks-əlaqə, müxtəlif ölkə və şəhərlərdən olan tələbələrə distant şəkildə təhsilin təmin edilməsi və s. kimi terminləri birləşdirən təhsilə forması kimi araşdırmışdır. Düzgün təşkil edilmiş və yaxşı planlaşdırılmış distant təhsil fəaliyyətini tələbələrin bilik, bacarıq və vərdislərinin keyfiyyətini artırır və bu materialın daha yaxşı öyrənilib təkmilləşdirilməsinə yardımçı olur, nəticədə motivasiyaedici, maarifləndirici və öyrədici, materialları araşdırmaq stimuluunu yüksəldir. Distant təhsil, həm də ümumilikdə tədris-tərbiyə mühitinin effektivliyini yüksəltmək məqsədi ilə əvvəlki – köhnə tədris metodlarının dəstəklənməsi və transformasiyası kimi başa düşülən innovativ təhsilə formasıdır [5].

“Distant təhsil” anlayışı XIX əsrdə meydana gəlmişdir. Avropada ilk dəfə XVIII əsrin sonunda distant təhsilin ilkin versiyalarına rast gəlinmişdir. Müəllimlər, tələbələr və başqa tədqiqatla məşğul olan şəxslər dərslər materiallarını poçt vasitəsilə alaraq yazışmalar aparır, yazı işlərini yoxlamaq üçün müəllimə göndərir və poçt üzərindən müəllim ilə müzakirə edirdilər. XIX əsrin 40-cı illərində yaşayıb-yaratmış İsaak Pitman distant təhsilin banisi olmuşdur. O, stenoqram vasitəsilə tədrisin innovativ sistemini tətbiq etmiş ingilis stenoqrafı kimi tanınmışdır. İsaak Pitman 1837-ci ildə tələbələrlə daha yaxşı qarşılıqlı əlaqə yaratmağa imkan verən tədris stenoqrammasını yaratmağı təklif etdi. Pitman tələbələrinə onların işlərini yoxlamaq üçün şifrəli mətnlər göndərirdi, daha sonra geri alırdı. Pitman innovativ təhsil sistemində bu şəkildə əks-əlaqə yaradaraq mühüm uğurlar əldə edirdi. Uilyam Reyni Harper (ABŞ-da Çikaqo Universitetinin ilk rektoru) XIX əsrin əvvəllərində distant təhsili daha da ön plana çəkmək məqsədi ilə “uzaq məsafədən məktəb təlimi” anlayışını təqdim etmişdi. Həmçinin Kolumbiya Universiteti də bu ideyanı ərsəyə gətirmişdir [1].

Rusiyada məsafədən təhsil XX əsrin birinci yarısında yaranmışdır. 1926 – 1927-ci illərdə gənc bacarıqlı kadrların sayının çoxaldılması və məsafədən təhsilə forması ilə imtahanlara hazırlaşmaq üçün yeni texnologiyalarla təchiz edilmiş şöbələr meydana gəldi. Bu cür təlimlər mühazirə formasında həyata keçirilirdi və tələbələrin məsafədən təhsilə forması vərdislərinin müstəqil şəkildə mənimsədilməsi üçün yeni tədris materialları verili

lirdi, nəhayət kurikulum tətbiq olunurdu. London Universiteti distant təhsilə forması kurikuluma daxil edən ilk universitetlərdən biri olmuşdur [3]. Bu konsepsiyanın reallaşdırılması üçün 1828-ci ildə Kraliça Viktoriya tərəfindən rəsmi şəkildə qərar qəbul edilmişdir. London Universitetinin Beynəlxalq Proqramı “Məsafədən təhsilin planlaşdırılmasına dair Konsepsiya” adlanırdı və universitetlərin baza təhsilini özündə cəmləşdirirdi. Avstraliyanın Kvinslend Universitetində 1911-ci ildə Distant Təhsil şöbəsi, Cənubi Afrika Universitetində isə 1946-cı ildən distant təhsilin təşkilinə aid kurslar yaradılmağa başlamışdır.

1969-cu ildə Britaniya Dövlət Universitetinin nəzdində yaradılmış Distant Təhsilə Departamenti təhsil tarixində baş vermiş əlamətdar hadisələrdən biri olaraq yaddaşda qalmışdır. Böyük Britaniyada yerləşən bu universitet məsafədən təhsilə sahəsində böyük nailiyyət və uğurlar əldə etmiş böyük universitetlərdən biri olaraq, burada 200000-ə yaxın tələbəni yüksək keyfiyyətli tədris ilə təmin edirdi. Burada təhsilin əsas məqsədi müxtəlif ölkə və şəhərlərdən, ümumilikdə dünyanın hər yerindən olan tələbələrə yüksək perspektivli Britaniya diplomu ilə təmin etmək idi. Britaniya Dövlət Universitetinin Distant Təhsil Proqramı alternativ təhsil üçün optimal variant olmuşdur. Ali təhsil müəssisələrində təhsilin distant formada planlaşdırılması üçün əlavə olaraq təkmilləşdirmə kursları fəaliyyət göstərmişdir. Bu universitetin tərəqqisi və nailiyyəti digər ölkələri distant təhsil proqramını öz təhsil sistemində tətbiq etməyə sövq edirdi. Bunlara Hagenəki Alman Fern Universitetini, İspaniya Distant Təhsil Universitetini və Kanada Açıq Universitetini nümunə göstərə bilərik. Hazırda dünyada çoxlu sayda universitetlər vardır ki, onlar “Məsafədən (Distant) Universitet” adını daşıyırlar. 1991-ci ildə Rusiyada əsası qoyulmuş Sankt-Peterburq Milli Distant (Məsafədən) Universitetinin adını nümunə kimi çəkmək olar. Universitet distant təhsilə forması vasitəsilə ənənəvi, həmçinin yeni metod və texnologiyaları daha təsirli formada özündə cəmləşdirir. Bu universitetin əsas özəlliyi burada təhsilin daha effektiv və innovativ səviyyədə həyata keçirilməsidir. MDB ölkələrinin və Rusiyanın 200000-dən çox sakini 20 il ərzində bu universitetdə təhsil almışdır. Bu tip distant

universitetlərin və digər distant təhsil kurslarının əsas hədəfi yüksək kompetentli təhsil verməkdən ibarətdir [4].

Distant təhsilin təkamülü və tərəqqisi, ilk növbədə, XX əsrin 30-cu illərində məlumatları daha uzaq məsafələrə yaymaq üçün aktiv formada istifadə edilməyə başlayan radio ilə bağlıdır. Həmin dövrdə, daha dəqiq desək, 1938-ci ildə bir çox kolleclər və ali təhsil müəssisələri radio vasitəsilə dövlət məktəblərinə distant təhsilə alma ilə bağlı tədris konsepsiyalarını tələbələr arasında yayımlamağa başladılar. Dərslərin yayımına anket sorğusu, şifahi müsahibə, müxtəlif interaktiv tapşırıqların həll edilməsi, test tapşırıqlarının hazırlanması daxil idi. Louisvill Universitetinin rektoru Con Taylor 1948-ci ildə radionun köməyi ilə Amerikan təhsil sisteminin 25 il inkişaf edəcəyini diaqnozlaşdırmışdır. Con Taylor bu konsepsiya çərçivəsində tələbələrə distant təhsil üçün az miqdarda pul verməyi, məsafədən, yəni radio vasitəsilə tədris materiallarını dinləməyi, bütün materialları poçt vasitəsilə almağı irəli sürmüşdür. Lakin 1950-ci illərdə radionun məşhurluğu əhəmiyyətli səviyyədə getdikcə azalmağa doğru getdi. Distant təhsilə alma metodunun effektivliyini artırmaq məqsədi ilə televiziya ilə istifadə etmək üçün bir sıra cəhdlər edilmişdir. Tədqiqatçılar 1970-ci illərdə hazırkı yeni müasir təlim texnologiyalarının əcdadları sayılan distant təhsilə alma metodlarının potensialını araşdırmağa başladılar. Peyk və audio kimi texnoloji rabitə vasitələrindən XX əsrin əvvəllərindən istifadə edilməyə başlandı. 1980-ci illərin sonlarından isə distant təhsilə almanı daha da optimallaşdırmaq üçün interaktiv video vəsaitlər təkmilləşdirildi. Tələbələr və müəllimlər elektron əlaqə üçün video, eləcə də audio rabitə vəsaitlərindən istifadə etməyi bacarırdılar. Tələbələr, həm də internet kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə audio və video materialları əldə edirdilər. Tədris müddətində keçirilən təlimlərin sinifdaxili mühazirələrlə əlaqələndirilməsi distant təhsilin təşkili və inkişafı baxımından onun sərhədlərini daha da genişləndirmişdir.

Beləliklə, internetin və kompüterin meydana gəlməsi ilə bütöv dünya təhsili çərçivəsində distant təhsilin planlaşdırılması prosesi sürətləndi. Müasir distant təhsil texnologiyaları və metodları

təhsil sisteminə, daha dəqiq desək, dünya təcrübəsinə yeni bir nəfəs gətirdi: distant təhsil zaman və məkanla məhdudlaşmayan təhsildir [3].

1995-1998-ci illər çərçivəsində ABŞ Milli Təhsil Statistika Mərkəzinin verdiyi məlumata əsasən, distant formada təhsil verən və təhsil alan tədris müəssisələrinin sayı 44%-dən 55%-ə qədər yüksəldi. Bundan başqa, distant təhsil proqramlarının sayı da 3 dəfə artırıldı. Universitetlərə qəbul sayında artım baş vermişdir ki, bu da say etibarilə 743480-dən 1,4 milyona yüksəldi. 2000 – 2008-ci illər ərzində inkişaf etmiş, həmçinin hələ də inkişaf etməkdə olan bir çox ölkələrdə distant təhsilin həyata keçirilməsi prosesi sürətli yüksəliş dövrü kimi qiymətləndirilir. Amerika Birləşmiş Ştatlarının 43 ştatında 2008-ci ilə qədər distant təhsil konsepsiyaları artıq yaranmış və mövcud idi. ABŞ universitetlərində 2011-ci ildə isə təhsil alanların artıq ikidə biri distant təhsil proqramı ilə hazırlanırdı.

Hazırda distant tədris prosesi nəticəsində bir sıra özəl və dövlət təhsil müəssisələri artıq elmi dərəcəli diplom vermə hüququna malikdirlər. Məsələn, Britaniyanın dövlət və özəl tədris müəssisələrinin, xüsusilə ən perspektivli universitetlərin əksəriyyətində məsafədən təhsilə alma üsulu ilə magistr dərəcəli diplom alınması mümkündür. Bu mərkəzlər tədrisdə istifadə olunan müxtəlif təlim texnologiyalarına görə dəyişir, lakin hamısı mobil planlaşdırma və təşkilatın üzrə aparılır. Bu fəaliyyət sahəsində təqdim edilən yeni təhsil materiallarına uyğunlaşdırılmış distant formada təhsilin təşkili və planlaşdırılması – e-poçt və ya skype, eləcə də başqa elektron proqramlar vasitəsilə müəllimlə əlaqə saxlamaq üçün şərait yaradır. Əsaslı şəkildə Britaniyada distant təhsil proqramları hüquq və maliyyə, biznesin idarə edilməsi və informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində təklif edildi. Bu tip universitetlərdə təhsil almaq üçün bakalavr diplomunun olması, xarici dili – ingilis dilini mükəmməl səviyyədə bilmək tələb edilir. Nəhayət, XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq, onlayn təlim texnologiyaları və metodları sürətlə artaraq inkişaf edir, təkmilləşir və bununla da cəmiyyətimizi daha yaxşı mobilləşdirmək məqsədi ilə onun müsbət formada transformasiyasına nail olur [6].

Dünya təcrübəsinə əsaslanaraq, ümumilikdə

distant təhsilin təşkili və planlaşdırılması fəaliyyəti çərçivəsində bu təhsil forması sinxron və asinxron kimi fərqli xüsusiyyətləri özündə vəhdət təşkil edən yeni təlim texnologiyalarının istifadəsini təqdim edir. Sinxron şəkildə öyrənmə stabil cədvəli və bu qrafikə uyğunlaşaraq müəllimlər və tələbələrin onlayn əks-əlaqəsini, habelə tədris materiallarının ötürülməsi üçün proqramlaşdırılmış qrafiki təklif edir [5]. Bura təhsil-tədris vasitələri, seminarlar, onlayn konfranslar və başqa vəsaitlər aiddir. Distant formada təşkil olunan təlimlərdə iştirak etmək üçün təhsilənlərə proxy (server) robotlardan, həmçinin sinxron öyrənmə naminə istifadə etmək hüququ verilir [7].

Asinxron öyrənmə metoduna əsasən isə təhsilənlər öz fərdi qrafiklərinə uyğun olaraq vaxtla məhdudlaşmırlar və yüksək səviyyədə təhsil alırlar. Eyni zamanda lazım olarsa, tələbələr özəl təhsiləlmə müddətini uzaqdan da onlayn şəkildə ala bilirlər. Asinxron təhsildə tələbələr onlayn şəkildə tədris materiallarını bir-birlərinə ötürür, audio və video vasitələri istifadə etməyi bacarırlar. Asinxron öyrənmə fəaliyyətinə həmçinin forum müzakirəsi, e-mail, onlayn konfrans, səsli faks və s. bu aid etmək olar.

Nəticə. Təhsilin elektronlaşdırılması sahəsində təhsil müəssisələrində sosial-pedaqoji istiqamətdə həyata keçirilən nəzəri və praktiki işlərlə yanaşı, təhsilin müasir informasiya texnologiyaları ilə təmin edilməsi prosesi də aparılır. İnformasiyalaşdırma təhsil fəaliyyətinin həyata keçirilməsi və idarə olunmasının mühüm şərti, cəmiyyətin inkişafı üçün isə mühüm amildir. Ali təhsil müəssisələrində təhsilin distant şəkildə planlaşdırılması və təşkili prosesi təhsil müəssisələrinin texnoloji avadanlıqlarla təchiz edilməsi, elektron dərsliklərin və bu sahə üzrə kadrların hazırlanması ilə başlayır. İnnovativ məzmunlu öyrənmə prosesinin təşkili və idarə olunması üzrə peşəkar kadrların hazırlanmasında ilk olaraq tədris-metodik bazanın yaradılması, tədris-metodiki ədəbiyyatların hazırlanması, informasiya infrastrukturunun təşkili vacib məsələlər kimi qarşıda durmaqdadır. Alternativ olaraq təhsildə qarışıq öyrənmə metodunu nəzərdən keçirsək görürük ki, bu təlim modeli özündə ənənəvi metodları və distant təhsili birləşdirir. Distant təhsilin rahatlığı, çevikliyi müəllim və

qrupla birbaşa canlı əlaqə ilə tamamlanır. İnformasiya cəmiyyətinin tərəqqisi təhsil sisteminə ciddi təsir göstərir. Bu səbəbdən informasiya cəmiyyətinin texnologiyaları təhsildə geniş tətbiq edilməlidir. Bu proses təhsilin elektronlaşdırılması istiqamətində silsilə layihələrin reallaşmasını tələb edir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Əlizadə T. Distant təhsilin əsas modelləri və metodları. Bakı, "Azərbaycan məktəbi" jurnalı, 2019, №3, s.129-139.
2. İsmayılova B. Distant təhsil: üstünlüklər, çatışmazlıqlar və müsbət təcrübə. "Elektron dövlət quruculuğu problemləri" 1-ci Respublika elmi-praktik konfransının məqalələr toplusu, 4 dekabr, 2014, s.189-192.
3. Mehrafov A.O. Ali təhsil sistemində islahatların əsas istiqamətləri. Bakı, ARTİ-nin "Elmi əsərlər" jurnalı, 2010, №1, s.3-10.
4. Məmmədov Z. Müasir ali məktəb: məqsədlər, vəzifələr və perspektivlər. Bakı, "Ali təhsil və cəmiyyət" jurnalı, 2013, №1, s.60-66.
5. Rəsulov S., Əzizov R. Təhsilin idarə edilməsinin nəzəri və praktiki məsələləri. Bakı, "Müəllim" nəşriyyatı, 2012, 173 s.
6. Sadırxanov R. Azərbaycanın ali təhsil sistemində keyfiyyətin təminatının özünütənzimləyən mexanizminin yaradılmasına dair bəzi praktiki təkliflər. Bakı, "Ali təhsil və cəmiyyət" jurnalı, 2012, №1, s.59-67.
7. Verdiyeva M.İ. Təhsilin qloballaşması çərçivəsində pedaqoji kadrların hazırlanmasında problemlər. Bakı, "ADPU-nun xəbərləri" jurnalı, 2008, s.263-267.
8. Valehov C. Ali təhsildə yeni yanaşmalar. Bakı, "Azərbaycan məktəbi" jurnalı, 2013, №6, s.36-42.

N.Isazade

Important aspects of expanding the possibilities of application of distance education in higher education institutions

Abstract

A person who comes to life is born with the characteristics and capabilities that come from nature, but what kind of person he becomes later depends on the education he receives. For this reason, when it comes to any conclusion about

education, the needs of the person must be taken into account. Teaching in high school is one of the most important issues. The innovations proposed in the higher school should change its content, of course, the parts that surround it - mutual relations, freedom in education, creation of conditions, personnel issues, teaching, comprehensiveness from a technical, etc. should be completely reconstructed. Of course, every person who completes his education should have the ability to individually examine the information he has acquired and express his independent attitude to it, his way of thinking, and the ability to make decisions. They should be able to show their abilities as organizers and at the same time keep up with new technologies. In order to have all the above-mentioned advantages, first of all, the teacher must be the owner of these values. Innovations are the general condition and need of current education. It is focused solely on the development of education and its content.

The article touched upon the problems listed above, analyzed the important aspects of educational application possibilities, and also proposed the expansion of these possibilities.

Н.Исазаде
Важные аспекты расширения
возможностей применения дистан-
ционного образования в высших учебных
заведениях

Аннотация

Человек, приходящий в жизнь, рождается с характеристиками и способностями, исходящими от природы, но каким человеком он станет впоследствии, зависит от полученного им образования. По этой причине, когда речь идет о каком-либо выводе об образовании, необходимо учитывать потребности человека. Человек, приходящий в жизнь, рождается с

характеристиками и способностями, исходящими от природы, но каким человеком он станет впоследствии, зависит от полученного им образования. По этой причине, когда речь идет о каком-либо выводе об образовании, необходимо учитывать потребности человека. Преподавание обучения в средней школе является одним из важнейших вопросов. Нововведения, предлагаемые в высшей школе, должны изменить ее содержание, конечно же, и те части, которые ее окружают – взаимоотношения, свободу в образовании, создание условий, кадровые вопросы, преподавание, комплексность с технической точки зрения и т. д. должен быть полностью реконструирован. Разумеется, каждый человек, завершающий образование, должен иметь возможность индивидуально рассматривать полученную информацию и выражать свое независимое отношение к ней, свой образ мышления, способность принимать решения. Они должны уметь проявить свои организаторские способности и в то же время идти в ногу с новыми технологиями. Чтобы иметь все вышеперечисленные преимущества, прежде всего, учитель должен быть обладателем этих ценностей. Инновации являются общим условием и необходимостью современного образования. Оно ориентировано исключительно на развитие образования и его содержания. Конечно, самая важная из работ, проделанных в направлении разработки контента – это использование технологий, непосредственно направленных на обучение в высшей школе.

В статье затронуты перечисленные выше проблемы, проанализированы важные аспекты возможностей образовательного применения, а также предложено расширение этих возможностей.